

makrokozmoszt is idéző díszítő és jelalkotó szándékát, művészetében a képek mágikus karakterét is figyelembe illik venni.

Azt hiszem, hogy ő mélyről, ösztönösen is érzi, hogy a kép, a mítosz, a szimbólum a szellemi lét lényegének mélyrétegeihez tartozik. Minden fragmentuma, legapróbb történése és mozzanata elválaszthatatlan része az egyszeri és megismételhetetlen emberi létezésnek, a teljességhez tartozóak és jelekké nemesedve, tanító üzenetek a mának és a jövőnek. Konkrétságukban is a létezés mélyre ható igazsága felé terelnek bennünket.

Talán nem véletlenül érzem ezt kisgrafikai és művész-könyvei közelében, és idézik fel bennem a költő Weöres Sándor örökbecsű intelmét: „Abban, ami független a tértől, időtől és minden káprázattól, a Van és Nincs ugyanaz. Túl a téren, időn és minden káprázaton: a lét és a nem-lét ugyanaz. Ha a teljességet ismerni akarod, ne kérdezz semmit, mert rá vonatkozólag minden „igen” és „nem” ugyanazt jelenti; hanem merülj önmagadba, személyed alá, s ahol nincs tovább, ahol minden mindennel azonos: ez a teljesség.”

Tehet-e többet ma egy alkotó, hogy a fecsegő felszín, a magamutogató, a művészetre hivatkozó, tetszelgő deviáns reflexeken túllépve ehhez méri válllását. Korunkban, amikor ismét Weöres szavaival „a legtöbb mai ember csak azt a területet látja belőled, amelyet az ő kedvtelése és igényei felé mutatsz, a nő a szerint ítél rólad, hogy szórakoztatod-e, hevíted-e, a férfi pedig a szerint, hogy miként illeszkedsz az ő elveibe, terveibe, megrögzöttségeibe”, jó találkozni egy ilyen alkotóval.

Molnár Icsu István választott egyéni útja, az itt kiállított mives munkái is azt példázzák, hogy a művészetben is az „igazság sosem az emberiséget, mindig csak az egy embert válthatja meg”.

Higgyünk ebben, és fogadják szeretettel a tárlatot!

HAYK GREGORYAN ÖRMÉNY GRAFIKUS KIÁLLÍTÁSA

Örömmel üdvözlöm a Jerevából érkezett Hayk Gregoryan grafikusművészt, aki megtisztelt minket azzal, hogy elhozta és bemutatja itt nálunk az Újbuda Galériában (Bp. XI. ker.) a valóban különleges műgonddal készített alkotásait.

Személy szerint néhányunknak a KBK egyesületből még örömtelibb a mostani kiállítás, hiszen újraéljük hat évvel ezelőtti találkozásunkat egy osztrák kisvárosban (Welsben) rendezett XXX. FISAE Kongresszuson. Az akkori és a mai alkalom is egy csodálatos műfajra, a kisgrafikára, ezen belül is a könyvjegyművészetre irányítja figyelmünket. Mielőtt erről szólnék, a bevezetőben néhány gondolat erejéig lépünk vissza egy kicsit térben és időben...

A magyar-örmény kapcsolatok története már a honfoglalást megelőző időkben kezdődik, de hozhatunk példát az államiságunk kezdetéről is. Egyes kutatók például a Szent Korona egyes zománcképeit örmény műhelyekből eredeztetik. Ha ez nem is bizonyítható, az viszont tény, hogy az 1690-es években Misztótfalusi Kis Miklós munkásságához köthető az örmény nyomtatott írás. De hozhatunk példát a legújabb kori művészettörténetünkből, hiszen például a nagybányai iskola létrehozója, Hollósy Simon és a Magyar Képzőművészeti Főiskola nagyhírű mestere, a művészeti anatómia professzora, Barcsay Jenő is örmény gyökerekkel rendelkezett.

Rátérve a mostani jeles alkalomra, a kortárs nemzetközi grafika egy kiváló örményországi képviselőjét köszönhetjük körünkben.

Hayk Grigoryan: Toledo, 90×93

Hayk Grigoryan 1974-ben született Jerevánban. A szakmai alapokat a Kodjojanról elnevezett Művészeti Iskolában tanulta meg, majd a Jereváni Művészeti Intézet Grafikai Tagozatán diplomázott. 1998-tól mind a mai napig tagja az Örményországi Művészetek Egyesületének.

Önálló kiállításai közül legjelentősebbek a franciaországiak (2006, 2007, 2008), olaszországiak (2007, 2009), a 2008-as lengyel és 2009-es spanyol bemutatkozások. Kollektív kiállítások: 1992 óta vesz részt nemzetközi grafikai pályázatokon, biennálékon, triennálékon: Egyiptomban, Franciaországban, Kanadában, Olaszországban, Horvátországban, Bulgáriában, Finnországban, Japánban, Lengyelországban, Belgiumban, Szlovákiában, Argentínában, Görögországban, Litvániában. Ezek egy része könyvjegyművészeti témában kiírt pályázatra készült. Ez egy speciális kisgrafikai műfaj, amely a könyvtulajdonos személyére, illetve egy könyvtárra történő utalásokat tartalmaz képi és szöveges megjelenítéssel. Latin szóval „ex libris”-ként lett közismert, és a nemesi, valamint egyházi heraldikus, vagy címeres könyvtulajdonjegyek korszaka után az 1900-as évektől válik divatossá polgári körökben. Mára ez már jelentős nemzetközi hálózattá és cseremozgalommal fejlődött, szimpóziummokkal, világtalálkozókkal. Ezért is érthető, hogy Hayk Grigoryan díjainak és elismeréseinek nagy részét ilyen intézmények által meghirdetett nemzetközi pályázatok bíráló bizottságai ítelték meg számára. Így csak néhányat felsorolva számtalan díjból: horvátországi „Régi iratok” témakörében meghirdetett pályázat díjnyertese, többszörös díjazottja a lengyel Ostrow Wielkopolski, Gliwicei, és Malborki Kisgrafikai Biennáléknak (2003, 2008), hasonlóképpen többször kapott elismerést a Pekingben és Sanghajban, ez utóbbi múzeumának pályázatain (2007, 2008, 2009), és az olaszországi hasonló kiállításokon (2003, 2006, 2008, 2009), amelyből emeljük ki a Remo Palmirani Díj Aranyérmét.

Ezekre beküldött művek a pályázat kiíróinak tulajdonába kerülnek, így a közgyűjtemények megbecsült műkincsei lesznek. A felsoroltakon kívül munkáit őrzik még francia, belga, egyiptomi és japán múzeumok.

Sikerének titkát nem nehéz megfejteniük azoknak, akik eredetiben láthatják alkotásait. A „mit ábrázol” és „hogyan” kérdésekre kézenfekvőek a válaszok. Hayk Grigoryan végtelenül magas fokú rajzi kultúrát művelő művésze az egyetemes fejlődéstörténet örökéletű témáit és motívumait jelenítik meg. Képeit nézve eszünkbe jut a francia szimbolistákhoz köthető mondás, miszerint jelképek erdején át vezet az ember útja. Mintha egy felnőtteknek szóló képeskönyvet vagy olvasókönyvet lapozgatnánk, szólítanak meg minket ezek a jelképek. A négy őselem ábrázolásától a trójai mondakörön át a keresztény ikonográfiát követő képek soráig mindegyik a szemet gyönyörködtető megoldása mellett különböző gondolatátvitásra készített. A reális világ néhol szürreálisba vált. Egy másik francia mondás szerint „a stílus maga az ember”, amely nem választható el a regionális szintű örökségtől és tradícióktól, az adott korszaklemtől, a személyiségi tényezőktől és az elsajátított ismeretanyagtól. Hayk Grigoryan munkáiból nemcsak a saját egyénisége sugárzik, hanem grafikai egy, a mienktől eltérő rajzi kultúrájának és egyúttal egy másik nép művelődési emlékeinek hordozói. Az egykori szovjet-orosz rajziskola elméleti és teoretikus béklyóiból megszabadulva az egykori tagköztársaságok saját nemzeti hagyományaira építkezve írják újra és írják tovább saját kultúrtörténetüket. Itt még a rajz „szentsége” tovább él, ellentétben a nyugat-európai kultúrkörrel, ahol ez mára az avantgárd törekvések megjelenésével elveszett.

A nemzetközi könyvjegypályázatoknak nagyon fontos kultúrtörténeti szerepe lett az önállóságukat újra elnyerő államok esetében azzal, hogy az elsők között hirdették meg nemzetközi szinten témaként az anyanyelvi könyvkiadásuk akár több száz éves jubileumát (megjegyzendő, hogy legtöbb esetben a Bibliáról van szó), erre szép példa a két horvátországi lap.

Igazi grafikus érény, hogy sorozatokban tud gondolkodni, amelyek azonos kompozíciós megoldásai ellenére mégsem válnak unalmassá; a gazdagon megrajzolt részletformák képesek teljesen lekötni a néző figyelmét. Így a Noé alakját és történetét megjelenítő lapok, vagy a Hal – Teknőc – Szalamandra és Madár hordozta négy őselem jelképes ábrázolásai.

Túllépnek az ex libris eredeti szerepén azok a lapok, amelyeken a művész a számára nagyon kedves személyek arcvonásait örököltette meg. A Don Quijote című lap jereváni mesterének képmását őrzi, így ez már „hommáge-lappá” nemcsak, magyarul a tiszteletadás motiválta ezt a munkát.

Egyik kedvelt megoldása a „beszélő betűk” által körülvevett központi motívum egy másik műfaj, a tűzzománc tükrösök mintáját követik. Akár önálló rajzként is megállnák a helyüket ezek a „megszemélyesített” betűk, amelyek keretezik a címadó kompozíciót. Összeolvasva őket, többnyire valakinek a neve bontakozik ki előttünk, így az „Orvostudomány” című a művész édesapjának a nevét rejti. Persze a betűk rejthetnek más üzenetet is.

Ami a fantáziát igazán engedi szárnyalni, azok a középkori térképeket idéző grafikai „gyöngyszemek”. Szinte szeretnénk már ott sétálni, hajózni vagy lovagolni, ott az „üveghegyen túl”...

Az igazi igényességet és műgondot pedig ott lehet tetten érni, ahogy mesterjegyeit (képi igényű szignatúrák) a kép alá nyomtatja akár festékezett, akár festék nélküli, dombornyomott formában.

Az alkalmazott grafikai eljárásokról kell még néhány szót ejteni. A lapok legtöbbször rézkarc és foltmaratásos (idegen szóval aquatinta) eljárással készülnek. Először az előkészített le-

mezre rá kell rajzolni a kompozíciót. A vonalas rajz kimaratója után az aquatintázott rézlemez még annyiszor kerül savfürdőbe, ahány tónust látunk rajta. Ezután kerülhet sokszorosításra rézkarcnyomó gép által. Mindezekhez komoly műhelyfelszerelés szükséges. A nyomat alján olvasható számozás igazít el minket, hány nyomat készült, és ebből ez hányadik példány. Mindezekből következően átgondolt, pontosan megtervezett, precíz munkára van szükség, a technológiai kötöttségek nem engedik a felületességet és hanyagságot; egy ilyen lap elkészítése hetekig is eltarthat.

Hayk Grigoryan másik kedvelt technikája a litográfia, vagy kőrajz, amely kiválóan alkalmas a kréta, ceruzarajz visszaadására ugyanúgy, mint az ecsetvonások reprodukálására. Ehhez még nagyobb műhelyfelszerelésre van szükség, de mivel ez otthon nem állt rendelkezésre, ezért a könyvnyomtatás elkészítésére a fehéroroszországi Minszkbe kellett utaznia. A kör formátumú alkotások készültek ezzel a módszerrel.

Végezetül azt kívánom, bátran lapozzanak bele Hayk Grigoryan itteni jelképes képeskönyvébe, merüljenek el a mesés részletekbe, engedjék egy röpke pillanatig szárnyalni a saját fantáziájukat is! Higgyék el, megéri!

Ürmös Péter

HÍREK

A BUDAPESTI SZÉKELY KÖR és a Magyarok világszövetsége a Magyarok Házában (Bp. V., Semmelweis u. 1-3.) megrendezte Tavaszy Noémi MAGYAR TEMPLOMOK c. kiállítását 2010. április 12-én. (A kiállítás április 30-ig volt látható.) A kiállítást megnyitotta dr. Bíró László tábori püspök, Bp. Belváros díszpolgára. Közreműködött Petrás Mária énekművész, köszöntőt mondott dr. Medvigy Endre a Szent László Akadémia elnöke.

Mint dr. Czine Mihály megfogalmazta a meghívón: „Több szerelemmel és több változatban senki a tornyokat, a harangokat, a templombelsőket nem festette, mint Tavaszy Noémi. Tette ezt a vallásos neveltetésű művész tiszta áhítatával. Ismeretes előttünk és kedves az ő művészi világa, Bartók-Kodály-Ady-Petőfi és egyéb sorozatai. Alig van olyan hazai város, ahol már nem állított ki, nem is beszélve távoli országokról, mint Svédország, Németország, Lengyelország, Csehország, Jugoszlávia, Japán, Kanada, USA.

Művészi munkái széles körben ismertek és méltányoltak...”

„Hogyan lettem ex libris gyűjtő?” Stokinger József egy szép levélben így fogalmazta meg ezt az örök kérdést:

Megcsiklandozta kíváncsiságomat, s röviden le is írom, miként lettem ex libris gyűjtő, s mit jelent nekem ez az emberformáló, nemesítő tevékenység. Ebben a nehéz korszakban, amikor mennyi-mennyi békétlenség van a világban, amikor a gyűlölet megrontja az álminkat, amikor a szeretet, emberség csak ritka kincs, igenis kell lenni olyan hitnek, mely a keresztény lélek békéjét és nyugalomát hozza el számunkra. Ezt a békét és nyugalom – az imádság mellett – az ex librisek gyűjtésében találtam meg. Az asztalomon rakosgatott, nézegetett lapok továbbgondolásra, új-, vagy elfeledett ismeretek utánanézésére sarkall. Amikor Arató Tóni barátom tanácsai után elkezdtem az addig össze-vissza, dobozokban, borítékokban heverő lapokat rendezni, úgy terveztem, hogy rövid időn belül kész leszek